

Les dones del Palau Güell

Introducció

Si donem un cop d'ull a les experiències de vida de les dones que van viure al Palau Güell cap a finals del segle XIX i principis del segle XX, aconseguirem tenir una visió representativa de com vivien les dones de les classes benestants de Barcelona i també del servei domèstic.

Tradicionalment, al segle XIX el model femení s'identificava amb l'espai domèstic, amb la família i la llar. En aquella època, el paper social de la dona se circumscribia principalment a l'àmbit privat, és a dir, a tenir cura de la família i de la llar. A més, les normes socials del moment condicionaven sovint tant el rol de les persones com les seves aspiracions.

En el context social de l'època, era poc habitual que les dones tinguessin accés a l'educació, i encara menys a estudis artístics i musicals. Aquesta formació tan sols estava a l'abast de les classes acomodades.

Eusebi Güell i Isabel López van procurar que els seus fills rebessin una educació artística i musical de qualitat. L'estatus social de la família els va permetre contractar professors prestigiosos, com l'organista Melcior Rodríguez d'Alcàntara, el compositor Josep Garcia Robles i l'organista francès Eugène Gigout, que es van encarregar de l'ensenyament musical.

Diferents espais del Palau Güell estaven preparats per acollir classes de dibuix i pintura, com el taller estudi situat a la sala de billar, i també de música, amb l'orgue i l'arpa al saló central o el piano a la sala de confiança. Quan la família rebia convidats al Palau, la Isabel i la seva germana Maria Lluïsa els oferien concerts d'orgue i de piano.

Les filles d'Eusebi Güell i Isabel López estaven avesades a relacionar-se amb artistes, músics i intel·lectuals de l'època que visitaven el Palau Güell, com ara Jacint Verdaguer, el pintor Aleix Clapés o l'escultor Rossend Nobas. Cal recordar el destacat paper d'Eusebi Güell com a mecenes de les arts i les lletres, el qual va protegir figures eminents com el compositor Josep Garcia Robles, l'escriptor Ramon Picó i Campamar o l'arquitecte Antoni Gaudí. Les trobades de la família amb aquests personatges significatius de la cultura catalana van marcar la trajectòria de vida dels fills dels Güell López.

La condició social de la família Güell López i la seva especial sensibilitat envers l'art, la música i la cultura en general, i diversos viatges pel continent europeu, van permetre a les descendents de la família d'eixamplar horitzons vitals i de participar en l'àmbit públic, aleshores encara força reservat als homes.

Tres de les filles del matrimoni (Isabel, Maria Cristina i Francesca) van complir el paper que se n'esperava segons el model clàssic i tradicional familiar: es van casar amb homes del mateix estatus, van tenir fills i van assistir a actes d'acord amb la posició social que ocupaven, com ara concerts al Liceu, carreres a l'hipòdrom, actes de beneficència, fent d'amfitrions de la reialesa espanyola, etc.

De Sociedad

FIESTA INTIMA

Anteanoche ofreció una fiesta íntima a un reducido grupo de amistades, don Jose María Anglada Albareda. La fiesta fué en el Estudio que éste tiene en el edificio del Círculo del Liceo. La señora Raquel Martí, interpretó en el arpa escogidas piezas de Hasselmans, Godofroid, Johnn Thomas, Verdalle y B. Torón, siendo aplaudidísima por el auditorio, que estaba integrado por el duque y la duquesa de Solferino, doña María Luisa Güell, señora viuda de Díaz de Quijano, doña Margarita Grobéty, Stuber, señoritas María Rosa Güell y Mercedes López Sert, don Enrique de Génova y de Bouyousse-Montmorency, don Adolfo J. Stuber, el maestro Jaime Pahissa, don Eusebio López Sert y don Francisco G. del Campillo.

Después de la medianoche, los invitados fueron obsequiados con delicados manjares y toda clase de bebidas, servido todo en el pequeño bar del Estudio.

Esta fiesta, aunque íntima, estuvo llena de encanto y simpatía, siendo organizada para un grupo de amantes de la música.

Las flores en sus búcaros, bien dispuestas; los pequeños programas de mano repartidos; las velas de cera en candelabros colocados en los muebles; los candiles de llama perpetua para comodidad de los fumadores, y la forma exquisita de saber recibir el dueño del Estudio, fueron detalles de buen gusto que dieron un marcado sello de sencilla elegancia al ambiente de la reunión.

Les germanes Isabel i Maria Lluïsa Güell sovint assistien a actes culturals en els quals la música era la protagonista. *La Vanguardia* (5 d'abril de 1929), p. 24.

Font: LVG

L'hipòdrom de Barcelona era un dels llocs de reunió de l'alta burgesia de la ciutat on els membres de la família Güell López assistien amb certa freqüència. Festa hípica a l'hipòdrom de Barcelona.

L'Esquella de la Torratxa (11 de maig de 1900). Font: AB

Vestíbul del Liceu. *Barcelona artística e industrial*, p. 43, 1915. Font: BMNP

Les altres germanes, malgrat que per classe social estaven lligades també a uns valors conservadors i tradicionals, van saber prendre decisions i capgirar el seu rol social tot esgarrapant protagonisme en espais que eren de presència exclusiva masculina. Així, la Maria Lluïsa, la Isabel i la Mercè —les dues últimes van quedar-se solteres i van viure de manera independent— col·laboraran en la promoció de l'educació i l'ocupació professional a l'Escola de les Dones, o en revistes com *Feminal*, que defensava justament l'emancipació de les dones. O Francesca, que va comprar un antic monestir a Badalona i va patrocinar-ne la restauració.

Entre els anys 1927 i 1931, quan al Palau ja només hi vivien la Maria Lluïsa i la Mercè, s'hi van organitzar unes trobades conegudes amb el nom d'*Els dilluns de la casa Güell*, a les quals assistien membres de la burgesia barcelonina i en les quals aquestes germanes oferien concerts als assistents. D'aquestes vetllades se'n va fer ressò la premsa de l'època, que n'informava puntualment amb la descripció de l'esdeveniment.

OTRAS NOTAS

Doña María Luisa Güell, instalada en su casa de la calle del conde del Asalto, ha inaugurado sus días de recibo. El celebrado el lunes fué muy selecto.
Mañana, por la noche, es la función benéfica de aficionados en el teatro Barcelona, que ya anunciamos.
Fernán-Gil.

Els dilluns de la casa Güell. Anunci de *La Vanguardia* de 19 de desembre de 1929.

Isabel López Bru (1850-1924)

Nascuda a Cuba i filla del magnat navilier Antonio López, l'home més ric d'Espanya, i de Luisa Carlota Bru, una antillanocatalana que escandalitzava la societat fumant pursos cubans. Isabel va heretar la fortuna familiar, que es va unir a la dels Güell —que s'havien enriquit gràcies a la indústria de la filatura i del tèxtil— en casar-se amb Eusebi Güell, l'hereu, el 1871. Van tenir deu fills: sis dones i quatre homes.

Isabel Güell López (1872-1956)

Va néixer al Palau Moja l'endemà de la mort del seu avi, Joan Güell. Fou una notable compositora, organista i pianista. Va anar a viure al Palau Güell a setze anys. Va compondre música, principalment sacra. El 1901 es va casar amb Carles de Sentmenat i Sentmenat, marquès de Castellodorsius, amb qui va tenir tres fills: la Lluïsa, la Maria de la Concepció i el Fèlix. El matrimoni era un dels amfitrions habituals dels membres de la reialesa espanyola quan visitaven Catalunya.

Maria Lluïsa Güell López (1873-1933)

Pianista, organista, compositora i pintora. Va exposar algunes de les seves pintures a diverses galeries d'art de Barcelona, com la Sala Parés i les Galeries Laietanes.

Quan la família va marxar a viure al Park Güell, ella es va quedar al Palau. Entre el 1927 i el 1931 va organitzar vetllades musicals, que es van convertir en un dels punts de reunió i socialització de l'aristocràcia barcelonina, i que eren conegudes com *Els dilluns de la casa Güell*, durant les quals els convidats gaudien de concerts, mostres de pintura i presentacions d'artistes.

Va col·laborar, juntament amb les seves germanes Isabel i Mercè, en diferents tasques de la Biblioteca Popular de la Dona —institució fundada el 1909 amb l'objectiu d'oferir una formació cultural i professional adreçada a dones.

Pensaments, pintura de la senyoreta Maria Lluïsa Güell. — (Serra, f.)

Amb la proclamació de la Segona República el 1931, es va instal·lar a Pau (França) amb la seva germana Mercè, on va morir l'any 1933.

Reproducció del quadre *Pensaments* de Maria Lluïsa Güell, publicat a la revista *Feminal*. Barcelona. (Núm. 1, 27 de novembre de 1917). Font: BC

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura
Direcció del Palau Güell

GAUDÍ
PALAU
GÜELL

Maria Cristina Güell López (1876-1957)

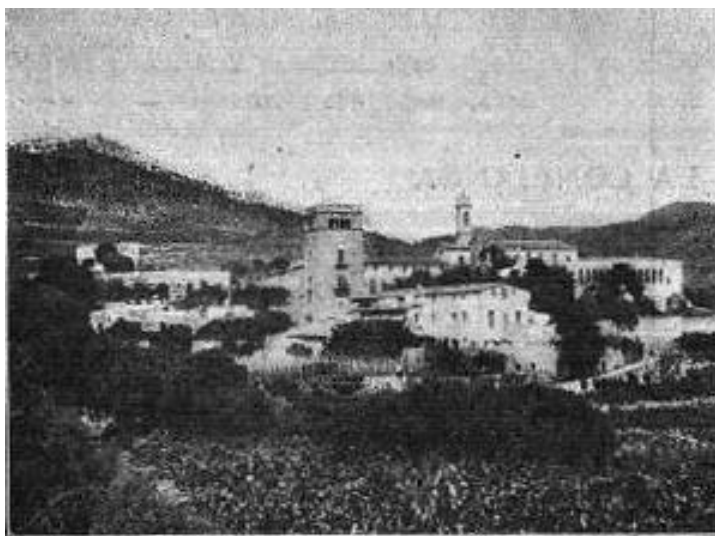
Va néixer a Barcelona el 1876. Es va casar amb Josep Bertran i Musitu, advocat, un dels fundadors de la Lliga Regionalista i ministre de Gràcia i Justícia el 1922. Com la seva germana Isabel, era una de les amfitrions habituals en esdeveniments socials i actes benèfics i de la cort.

Família del Comte de Güell
acompanyant les princeses de
Baviera durant una visita al Park
Güell. Revista *Feminal*, núm. 56, 26
de novembre de 1911. Font: BC

Francesca Güell López (1885-1976)

Tot fugint de l'epidèmia de còlera de Barcelona, la família Güell López s'instal·la a Versalles, i és allí on neix la vuitena filla. Es va casar el 1906 amb Francesc de Moxó i de Sentmenat, amb qui tingué tres fills: l'Antoni, la Inés i la Lluïsa. Va quedar vídua molt jove i va haver de pujar sola la família. El 1947 va comprar i restaurar el monestir de Sant Jeroni de la Murtra, a Badalona —lloc on els Reis Catòlics van rebre Colom en tornar del primer viatge a Amèrica—, per dedicar-lo a espai de silenci i solitud.

Vista panoràmica de l'antic monestir
gòtic de Sant Jeroni de la Murtra.
L'Esquella de la Torratxa, 1906.
Font: AB

Josefina Güell López (1886-1908)

Germana penúltima dels deu germans. Va néixer el 1886 a la casa Güell de la Rambla i va morir a 21 anys a la finca Güell de Pedralbes. Alguns historiadors asseguren que, seguint convencions de l'alta societat, es va prometre amb Francesc Cambó, però la mort prematura de la promesa va estroncar l'enllaç matrimonial.

Enterrament de Josefina Güell López a les Corts de Sarrià. *Feminal*, núm. 17 (30 d'agost de 1908).
Font: BC

Mercè Güell López (1889-1954)

La filla petita dels Güell López va néixer al Palau Güell el 1889 i va ser batejada per mossèn Jacint Verdaguer.

Ella i la seva germana Maria Lluïsa van heretar el Palau Güell el 1924. Amb l'arribada de la Segona República el 1931, totes dues germanes marxen a viure a Pau, França. Després de la mort de la Maria Lluïsa el 1933, la Mercè torna a Barcelona i es converteix en la darrera propietària del Palau. El 1945 el va vendre a la Diputació de Barcelona amb la condició que l'edifici fos ben conservat i s'hi fessin actes culturals.

Mercè Anzizu i Vila (1868-1916)

Poetessa, historiadora, arxivera i monja clarissa, va néixer a Barcelona el 1868. Va ser coneguda també com sor Eulària Anzizu. La seva àvia materna, Josefa Bacigalupi i Dulcet, era germana de la mare d'Eusebi Güell, Francesca Bacigalupi i Dulcet. En quedar òrfena de pares i d'avis des de ben petita, fou protegida i educada pels Güell López. Amb ells va passar temporades d'estiu, i se la van endur de viatge a Versalles, París i Roma. Les influències culturals de l'entorn familiar durant els anys d'adolescència i les seves inquietuds intel·lectuals la menaran a freqüentar i participar en els cercles literaris de la Renaixença. La seva obra poètica fou reconeguda per Jacint Verdaguer.

L'any 1889 ingressà com a novícia al monestir de Pedralbes, i l'any següent va professar amb el nom de sor Eulària Anzizu. Va promoure les obres de restauració del

monestir, que li donaren, en bona mesura, l'aspecte actual. El 1897 va publicar *Fulles històriques del Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes*.

[illegible]

Cant del sometent, lletra de sor Eulària Anzizu i música d'Isabel Güell. Himne en honor a la Mare de Déu de Montserrat, patrona dels sometents. Obra interpretada a Montserrat el 8 de maig de 1898. *Feminal*, núm. 203 (30 de juny de 1907). Font: BC

Personal del servei domèstic (minyones, mainaderes, cuineres...)

En l'època en què els Güell van viure al Palau —finals del segle XIX i principis del XX—, la procedència dels treballadors del servei domèstic de la burgesia barcelonina era sobretot l'entorn rural. Les feines domèstiques acostumaven a ser una sortida laboral sobretot per a dones joves i solteres. Anar a servir a cases de famílies benestants representava una via de sortida de la pobresa, ja que habitualment tenien assegurada la llar, el menjar i, fins i tot, el vestit.

Quines feines duïen a terme les minyones a la casa Güell? El personal domèstic feia tasques com ara fer la bugada, emmidonar, planxar, cosir, comprar queviures, cuinar, tenir cura dels fills, vigilar la porteria...

El Palau Güell, a més de ser un habitatge i un espai de negocis, també va ser un centre de reunions de la societat burgesa del moment. Durant la celebració de festes, balls i concerts, el servei domèstic havia d'atendre els convidats que acudien al Palau. Les minyones havien de preparar les sales, procurar menjar i beure als convidats, preparar vestits, rentar, planxar, emmidonar i atendre totes les peticions que reclamessin els amos. El servei domèstic va facilitar que famílies com la dels Güell López visquessin alienes a les feines més feixugues de la llar.

Minyona servint cafè. *Almanach de L'Esquella de la Torratxa* de 1889. Font: AB

Mainadera passejant un infant amb un cotxet pel passeig de Gràcia de Barcelona. *Feminal*, núm. 21 (27 de desembre de 1908). Font: BC

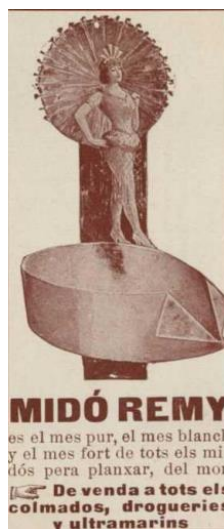
Què en sabem, del personal que assistia la família Güell López? Coneixem els noms del personal domèstic que estava empadronat al Palau Güell, una part del qual era originari de Comillas, però també n'hi havia amb orígens força diversos: Sant Pere de Ribes, Calaf, Gelida, Subirats, Barcelona, Zamora, Zarautz, Calaceit, Xàbia, Osca, etc.

En el testament d'Isabel López Bru de l'any 1920 hi consten deixes de cinc-centes pessetes per a cada treballador del servei i mil pessetes per a les minyones que li van cuidar els fills. Aquestes xifres aleshores eren força considerables.

Per quins espais del Palau es desplaçava el servei domèstic? Hi havia una entrada d'accés reservada al servei, a la dreta de les dues entrades principals de la façana. També hi havia l'escala de servei, única escala de l'edifici que connecta totes les plantes i per on el servei domèstic podia accedir a cadascuna sense ser vist. A la planta baixa hi havia el magatzem, on hi ha actualment la botiga, lloc que s'aprofitava per conservar-hi les provisions de menjar i beure que arribaven al Palau. Al menjador, a la planta noble, hi ha un espai tancat que aleshores estava reservat al servei des del qual rebien els plats que baixaven de la planta superior mitjançant un muntaplats instal·lat a la cuina i que servien a la família i als convidats. A la planta de dormitoris hi ha l'anomenada *cambra blava*, o de les mainaderes, que estava destinada a fer feines de bugaderia i planxa, i també a la cura dels fills més petits de la família. A les golfes hi havia la cuina i les estances del servei domèstic, separades per uns envans ara desapareguts. A més, també tenien el terrat, on estenien la roba de la bugada.

Anunci de màquines de cosir. *Feminal*, núm. 17 (30 d'agost de 1908). Font: BC

Anunci de màquines de midó per planxar. *Feminal*, núm. 17 (30 d'agost de 1908). Font: BC

Quantes persones formaven el servei domèstic de la família Güell López? Quants homes hi havia? Quantes dones? Hi havia jerarquia entre ells? Es distingia aquesta jerarquia amb uniformes diferents? Quina era la procedència de les minyones dels Güell? Se les enduien en els seus viatges a Comillas? Són interrogants als quals potser un dia trobarem resposta.